

התחלתי לכתוב

חלק של החיכוך, ח"כ משה סרדינס, גילה ליברליות בלתי-רגילה והוסיף לנו, כשי, כמה דקות נוספות — וכך במזל טוב ניתן לנו לומר מעל הדוכן מה שרצינו לומר לגבי תקציב משרד-הבטחון (ראה מיסגרת).

בהמשך לדיוני התקציב נערך ויכוח על כותנת האוצר להוציא שטרייה-אוצר בסך 115 מיליון דולאר. ביום המליצות שנשמעו בעד ונגד הצעה זו, נשכח כמעט לגמרי על מה, בעצם, מדובר. הגדרנו זאת כך: „האוצר, החייב כסף לבנק ישראל — יקח הלוואה מהבנק כדי לכסות את החוב שהוא חייב לבנק.“

לא הצבענו נגד תרגיל חשבוני זה, המזכיר קצת את סיפורי חלם, אך הזהרנו בפני חוסר תוכנית אמיתית לפתרון לטח-תארוך לבעיות המשק. הדפסת כסף חדש הוא פתרון לטח קצר — אך לאן הוא מוביל?

אורי אבנרי: ... יש בעיה בוערת במדינה, והיא בעיית האבטלה. כל מי שאינו נותן לפתרון בעיה זו עדיפות כמעט בלעדית — חוסא כלפי המדינה, ובוודאי חוסא כלפי המובטל. לים, שאת מצוקתם אי-אפשר למדוד במלים. למען היסול האבטלה יש לתת הכל, ובוודאי יש לתת מימון גרעוני. השאלה שיש לשאול אותה היא: כשאנחנו מאפשרים לממשלה עליידי מימון גרעוני, לפתור את בעיית האבטלה פתרון לטח-תארוך — האם נעשה משהו כדי לפתור את הבעיה היסודית של המשק פתרון לטח-תארוך?

סרדינס

אחרת אנו נכנסים פה למעגל-קסמים. כל כמה זמן יבואו אלינו ויתבעו מאיתנו מימון גרעוני בסכומים גבוהים והולך כים, ושום פתרון אמיתי לא ייצא.

אני יכול לתאר לעצמי שהתקציב שנתקבל היום — יסתיים בוודאי בגרעון של חצי-מיליארד, אולי יותר. אחר-כך אנו ניכנס לשנת-בחירות. בשנת-בחירות יפתחו את כל ארובות השמים, ישפכו כספים לשוק כפי ששפכו בפעם שעברה, יבואו אל הבוחר — כבר בעודת הסלביזיה — ויאמרו: תראו, המיתון עזר, הנה עכשיו טוב לכם. היה לכם רע לפני שנתיים — עכשיו טוב לכם, הצביעו בעד המערך —

אברהם טיאר (מרכז חופשי): עד אז ישכחו את המיתון!

אורי אבנרי: לא ישכחו, כי יזכירו להם באמצעות הסלביזיה: הנה, היה מיתון לפני שנתיים — עכשיו טוב לכם; טימן שהמיתון עזר; הדוך של הממשלה הצליחה — תבחרו בעד המערך, שאז כבר יכלול — או לא יכלול — את רפי"א, יכלול — או לא יכלול — את משה דיין.

מרכז חופשי — ממה?

ייתי היחיד שקים השבוע בכרכה את הופעתה של סיעה חדשה בכנסת: זו שרצתה לקרוא לעצמה „הגוש החופשי“, ואחר כך „חרות העצמאית“, ולבסוף נקראה „המרכז החופשי“. פתחתי את דברי באותו ויכוח על שטרייה-אוצר כלהלן:

אורי אבנרי: רגילים לברך חברי-כנסת על נאום-יכורה. אינני יודע אם צריך לברך סיעה על נאום-יכורה. **היור"ר יוסף סרדינס:** זה לא יכול להזיק. **אורי אבנרי:** על כל פנים, במידה שהופעת הסיעה החדשה בכנסת תעזור לפרק את מיבנה המפלגות של המישור בארץ — תבוא עליה הברכה; ובוודאי ברכתי שלי. וככל שהיא תחתור לפתרונות ולרעיונות חדשים, ותתרחק מהרעיונות של כור-מחצבת — תבוא עליה ברכה כפולה ומכופלת.

המיכתן הראשון לכך בא כבר כעבור שעה — והוא לא היה מעודד ביותר. על הפרק עמדה הקריאה השלישית של חוק-תועבה — „חוק תקציב השרותים הדתיים היהודיים“. כפי שהסברנו במפורט בנאומנו בעת הקריאה הראשונה לפני שבועיים בלבד (העולם הזה 1542), זהו חוק ציני מאין כמוהו, המוסר את כל ענייני הדת במדינה לידי העסקנים הפוליטיים של המפלגה, תוך כדי ביזור מוחלט של הכפיה הדתית. אפילו מפ"ם והליברלים-העצמאיים הרהיבו עוז ונפשם להצביע בקריאה הסופית, יחד עימנו, נגד חוק זה, תוך הפרת המשמעת הקואליציונית. רפי"א הצביעה, כמובן, למען הכפיה הדתית. ומי נמוג מהצבעה על חוק מחריד זה? המרכז החופשי.

כשקם שמואל תמיר למק אה, בלט רצונו שלא לומר דבר היכול להרגיז את הדתיים. הוא שיבח את ח"כ אגודת-ישראל שלמה לורנץ ותקף את מפ"ם, על שהיא דורשת ייצוג ללא-דתיים במועצות הדתיות.

שמואל תמיר: ... האם באמת רוצים שמועצה מקומית, שבה מיוצגים אנשים חילוניים, הרוצים לא רק הפרדה של הדת מהמדינה, אלא הם שוללים את הדת כערך — יהיו זכאים במסגרת זו לבחור במועצה דתית? **אורי אבנרי:** אבל החילוניים משועבדים למועצה הדתית האתוה היא כפוייה עליהם! הנשואין שלהם נרשמים עלייהו האם אתה בעד נשואין אזרחיים? **שמואל תמיר:** נדון על נשואין אזרחיים כשתגיע השעה לכך. **אורי אבנרי:** זה עניין השייך לכאן בהאידיעהו!

הנשואין הדתיים נרשמים עליידי אנשים הממונים עליידי המועצה הדתית — וכך ניתנה למועצה הדתית שליטה עצומה על חיי כל האזרחים. ראיתי חובה לעצמי לאפשר לסיעה החדשה לקבוע את עמדתה העקרונית בהתנגדות זו, ואחרי הפסוקים הראשונים של תמיר שאלתי בקריאת-ביניים:

אורי אבנרי: האם המרכז החופשי הוא בעד הפרדת הדת מהמדינה, או לא? **שמואל תמיר:** תקבל תשובה מלאה, לא של נוסחה, אלא תשובה עניינית. **אורי אבנרי:** תגיד „כן“ או „לא“ — אתה בעד הפרדה או לא? **שמואל תמיר:** לא כך. תקבל תשובה מלאה, ואתה רואה שקמנו היום לומר את דברנו בנושא זה. אני מודה לך על השאלה, תקבל תשובה מלאה ועניינית. **אולם כשהתקרב לסוף נאומו התכוונן לרדת מהדוכן, ראיתי שלא ניתנה תשובה. שאלתי: **אורי אבנרי:** תגיד אם אתה בעד הפרדת הדת מהמדינה או לא. **שמואל תמיר:** זאת לא הנוסחה. אינני מקבל את הנוסחה הזאת.**

זה היה חשוב לקבוע, כי לפני שמונה שנים קים תמיר את „המישור החדש“, (שראשי-התיבות שלו הם כמו „המרכז החופשי“) ופירסם מצע שכלל סעיף מפורש על „הפרדת הדת מן הרשות החילונית“, ושקבע: „מערכת חיי הדת אינה זזה עם מערכת החוק והאזרחיים-טריה של המדינה החילונית, והאחת לא תורכב עליידי רעותה.“

מסתבר כי המרכז החופשי נטש לחלוטין גישה זו, ועל כן לא הצביע נגד חוק הנוגד אותה ניגוד מוחלט. לא פחות חמורה היתה העובדה כי למחרת היום, בוויכוח ובהצבעה על חוק-תועבה אחר,

מימון גרעוני: מימון היוצר גרעון בתקציב, כלומר המגדיל את חובות המדינה.

אחד באפריל הוא יום הבדיחות, התעלולים והצינזורה. באותו יום נכנס לתוקפו התקציב של ממשלת ישראל לשנת 1967/68. הכנסת היתה צריכה להצביע עליו סופית עד אותו יום.

אבל על תשעה משרדים ממשלתיים לא נערך כלל דיון. הדיון נדחה עד אחרי פסח, כשהתקציב יהיה בתוקפו. זה אינו מפריע אף לא לאחד, כי בישראל, בניגוד לארצות-הכברית, ממילא אין לתיכונה-הכנסת השפעה ישירה כלשהי על התקציב. יכולה להיות להם רק השפעה עקיפה לטח ארוך — במידה שהם עוזרים ליצור אחירה ציבורית העשויה להספיע על מחברי התקציב הבא.

לכן, ברגע האחרון, רגילה הכנסת להקדיש שעות-ישולוש לשמיעה הפוזנה של הסתייגויות לכל תשעה המשרדים האלה גם יחד, ולהצבעה מרוכזת על מאות הסעיפים וההסתייגויות. הצבעה זו היא תרגיל של התעמלות, כי הידיים מורמות מאות פעמים זו אחר זו. בייחוד מתעייפים חברי הקואליציה, ממפ"ם ועד ל"ע, הנאלצים להצביע אוטומטית נגד כל הסתייגות.

כדי לתת מגוחה לידיים, חילקו השנה את ההצבעות לשלושה מחזורים באותו יום. בכל מחזור נשמעו ההנמקות להסתייגויות, התשובות של נציגי הרוב, ונערכו ההצבעות.

כאשר בא תורנו לנאום, אחרי גח"ל ורפי"א, נסתבר לפתע כי שמנו נעלם. פשוט שללו את זכותנו לנמק את הסתייגויותינו.

מיהרנו החוצה, כדי למחות על כך בפני האחראיים לסדר היום. עמדנו על זכותנו — על פי התקנון — לקבל לפחות 10 דקות להנמקת כל ההסתייגויות שלנו למשרדים אלה. אחרי ויכוח חריף, העניקו לנו 8 (שמונה) דקות.

זכרנו לאולם, ובינתיים התחיל המחזור הבא. שוב נקבע תורנו אחרי גח"ל ורפי"א — ושעה קלה לפני שהגיע, נמסר לנו כי הוענקו לנו רק 5 (חמש) דקות.

שוב יצאנו החוצה, שוב מחינו, שוב נערכה התמקחות מרה. אבל שום דבר לא עזר. בינתיים הגיע תורנו — והיור"ר הרוע שאינני נמצא באולם. בעיני קול ישראל זה היתה סנסציה כליכך גדולה, עד ששידר זאת מעל גלי האתר — מתאמה עקיפה לעובדה שנוכחותנו באולם המליאה במשך 99% של הזמן הפכה כבר חלק מן הפולקלור של המדינה.

הסוף היה טוב, יחסית. זכות-הדיבור ניתנה לנו במחזור השלישי. היושב-ראש של אותו

שאלות השבוע

השבוע הגשנו, בין השאר, את השאלות הבאות:

- **מכירת „שלוש“.** כמה הפסידה האוניה? כמה הפסידה עליה הממשלה? האם נכון כי מחלקת הייעוץ הכלכלי של משרד-התחבורה קבעה מראש, לפני הרכישה, כי לאוניה אין סיכוי ריווחיות?
- **פקדונות בשווייץ.** האם פעלה ממשלת ישראל לשחרור פקדונות חללי השואה שנשארו בבנקים שווייציים? מה היו הפעולות?
- **מם בחיפה.** האם אישר משרד-הפנים מס חדש של עיריית חיפה לניקוי חצרות ואיסוף פסולת?
- **פקידת כיתה-משפט.** האם התערב שופט בית-המשפט המחוזי למען אישפוז פקידה של בית-המשפט בבית-חולים לחולי-רוח? האם נתמנתה ועדה פנימית לחקר טענה זו? האם עיניה הועדה בתיקי בית-החולים? האם ניתן לפקידה ולפרקליטה (אמנון זכרונני) לעיין בחומר?
- **מאמר ברחוב הירקון.** בעיקבות סיפוריה של פלורה צרפתי בעולם הזה: על טיח מה עוצרת המשטרה ששים הנראות לה כיצאניות, מבלי שעברו כל חוק? מה היתה הצפייה בבית-המעצר באותו יום? מדוע לא שוחררה הגברת פלורה צרפתי מיד? מאחר שלא שוחררה, מדוע לא ננקטו נגדה הליכים משפטיים? אם לא ננקטו, מדוע לא נפתחו הליכים נגד השוטרים והקצינים שעצרוה, החזיקוה והיכוה?
- **יוסקה אמבולנס.** מדוע מטרב מוסד הביטוח הלאומי לשלם לו, עבור הובלת יולדת, את אותו המענק שהמוסד משלם לאמבולנסים של מגן דייר ארומ?
- **משלחת הנפט.** האם נכון כי לוועידה מקצועית במכסיקו נשלחו שמונה פקידים, אך לא נמצא תקציב כדי לשלוח מומחה?
- **מלחמה ב„הארץ“.** האם נכון כי יועץ ראש-הממשלה, אהרון כידן, כינה את הארץ כ„אויב המדינה“ וכבטאונה של רפי"א על סמך מה?
- **ייצוא לקובה.** האם נכון כי משרד-החוץ התערב כדי למנוע עיסקת ייצוא של צינורות אלומיניום לקובה, בסך שני מיליון דולאר?
- **השר והרמטכ"ל.** האם נכון כי הרמטכ"ל סתר, בנאום פומבי, את טענות שרה-החוף, כאילו פעולת טמוע חרגה מן המצופה?

תשובות השבוע

השבוע ענו השרים, בין השאר, על השאלות הבאות שלנו:

- **הוצאות הרובר.** האם נכון כי אלי ניסן, סגן הממונה על ההסברה במשרד הבטחון, התפרס בגלל חילוקי-דעות, וכי עד להתפטרות גר על חשבון המשרד במלון דן?
- **תשובת סגן שריה-בטחון:** אין זה נכון שהיו חילוקי-דעות. ניסן קיבל הוצאות אש"ל רגילות, ואין זה מעניינו של המשרד היכן החליט לגור.
- **היה לנו תיש.** בבסיס הגדנ"ע בבארי-אורה גידלו החניכים תיש וכיבשה, שפכו חביבי בתוסף. לרגל עריכת קומז'יק, החליט המפקד לשחוט אותם. פקודה זו בוצעה, למרות התנגדותם העזה של כל החניכים והמדריכים, הגדנ"עים סירבו לאכול את הבשר. האם היתה תגובה של משרד-הבטחון על המשעה? האם נלמד ממנו לקח? האם ממשיך המפקד למלא תפקידים במסגרת הגדנ"ע?
- **תשובת סגן שריה-בטחון:** „בלעיקבות הפירטוט נבדק הדבר, ונסתבר שלא היה במעשה עבירה על החוק. המפקד הועבר מהבסיס האמור, אך הוצאתו היתה מתוכננת, ואין לה כל קשר עם סיפור המשעה.“
- **שאלה נוספת:** „אם העברת המפקד מהמקום לא היתה קשורה במעשה — האם שלטונות צה"ל ביטאו שהיא צורה עמדה שלילית כלפי מעשה זה, לא רק מבחינה חוקית, אלא גם מבחינה חינוכית?“
- **תשובת סגן-השר דינשטיין:** „אני מוכן לבדוק זאת. כפי שידוע, נערכה בדיקה, איש לא עבר על החוק ולא נעברה כל עבירה. בעלי החיים נשחטו כדת וכדין.“